

ADRIENNE VON SPEYR, „Kostet und seht. Ein theologisches Lesebuch”. Aus ihren Schriften ausgewählt und angeleitet von Hans Urs von Balthasar, Johannes Verlag. Einsiedeln-Trier 1988, ss. 590.

Spotkanie Hansa Ursa von Balthasara (+1988) z Adrienne von Speyr (17.09.1967) było niewątpliwie jednym z najważniejszych spotkań w jego życiu. Balthasar zwykł zaliczać je do tego rodzaju spotkań, o których się nie zapomina, których nie da się zapomnieć i których nie można zapomnieć, ponieważ wyciskają niezatarte znamię na jego uczestnikach. Bardzo często w swoich wspomnieniach powracał do niego. Wynikające z niego konsekwencje wspominał w następujący sposób: „To Adrienne ukazała drogę od Ignacego do Jana, a przez to położyła podstawy pod większość prac opublikowanych przeze mnie po roku 1940. Jej dzieła i mojego dzieła nie da się rozdzielić ani psychologicznie, ani filozoficznie, są to dwie połowy

całości, której ośrodkiem jest jedno jedyne założenie”. Pisał te słowa na dwa lata przed śmiercią Adrienne, w roku 1965 w swojej pozycji *Rechenschaft 1965* (s. 35). Powracał do nich siedemnaście lat po jej śmierci. Spoglądając w osobistą przeszłość, zarówno tę duchową jak i intelektualną, von Balthasar nie podważał słuszności swojej wypowiedzi z roku 1965. Pisał wówczas: „Głównym celem niniejszej pracy (chodzi tutaj o pracę *Unser Auftrag*, Einsiedeln 1984) jest zapobieżenie, aby po mojej śmierci nie podejmowano próby oddzielenia mojego dzieła od dzieła Adrienne von Speyr. Pokazuje ona, że coś takiego jest niemożliwe, zarówno w przypadku teologii, jak i fundacji instytutu” (s. 11).

Kim była więc Adrienne? Urodziła się w 1902 r. w La Chaux-de-Fonds, w Szwajcarii francuskiej, w rodzinie protestanckiej. Z wykształcenia była lekarzem. Po raz pierwszy von Balthasar spotkał ją w roku 1940, zaraz po swoim przybyciu do Bazylei, gdzie zaczął organizować duszpasterstwo studentów. Adrienne była w bardzo trudnej sytuacji duchowej. Później wyzna, że w owym czasie nie stać ją było odmawiać w modlitwie „Ojcze nasz” słów: *Bądź wola Twoja!* Źródłem duchowego kryzysu było wiele i dlatego jej znajomy prosił Balthasara, aby pomógł jej wyjść z tej trudnej sytuacji duchowej. Pierwsze spotkanie dało początek całej serii kolejnych spotkań, które doprowadziły w końcu do jej przejścia do Kościoła katolickiego w Uroczystość Wszystkich Świętych w 1940 r. Kilka miesięcy po tym wydarzeniu wylała się na nią „prawdziwa fala mistycznych łask”, wśród których była przede wszystkim łaska modlitwy, wizji, uzdrowień, stygmatów, łaska uczestniczenia, w dni pasyjne, w cierpieniach Chrystusa (szczególnie w wewnętrznych cierpieniach Jezusa).

Jednym z pierwszych widzialnych skutków tego spotkania było powołanie do życia instytutu zakonnego na prawach świeckich „Wspólnoty św. Jana” (*Johannes-*

gemeinschaft). Kiedy Jezuici, do których należał von Balthasar, nie wyrazili gotowości przejęcia opieki nad jego i Adrienne dziełem, Balthasar opuścił dotychczasową wspólnotę zakonną (był rok 1950) i przejął opiekę duchową nad tą wspólnotą. Członkowie tej wspólnoty pozostając w świecie, decydowali się na bycie *innymi* w świecie, tzn. mieli żyć problemami świata, rozwiązując je w świetle Ewangelii, nie zaś w kategoriach, jakimi posługuje się świat. Jak sam wyznaje, Balthasar widział w członkach instytutu „wielką siłę promieniowania na świat poprzez ścisłe naśladowanie Chrystusa” (*Rechenschaft*, s. 13).

Nazwa instytutu wprowadza w drugi obszar oddziaływań von Speyr na Balthasara. Była to duchowość czwartej Ewangelii, do której napisała czterotomowy komentarz, główne, chociaż nie jedyne dzieło jej życia, pozostawiła bowiem po sobie bardzo bogaty zbiór prac w tym przede wszystkim komentarze do różnych ksiąg biblijnych. W monografii opublikowanej po jej śmierci (*Erster Blick auf Adrienne von Speyr*, Johannes Verlag Einsiedeln 1968) von Balthasar wlicza 73 pozycje i 9 artykułów. Na język polski przetłumaczone zostały dotychczas trzy prace Adrienne von Speyr – „Trzy kobiety i Pan” oraz

„Lumina” ukazały się w jednej pozycji w roku 1989 oraz „Spowiedź”, w roku 1998. Obydwie wydane przez poznańskie wydawnictwo „W drodze”.

Prezentowana przez nas pozycja „Kostet und seht. Ein theologisches Lesebuch” różni się od wszystkich pozostałych prac Adrienne. Jest ona rodzajem teologicznej antologii tekstów von Speyr na zasadnicze tematy teologiczne. Ponieważ nie pozostała po sobie żadnego teologicznego traktatu, żadnej pozycji systematycznie omawiającej chrześcijańską wiarę, dlatego niniejsza praca, dzieło von Balthasara, posiada szczególnie wielką wartość. Z bogatego dorobku pisarskiego mistyczki autor wybiera te fragmenty, które z jednej strony charakteryzują najbardziej spuściznę pisarską Adrienne a zarazem są odpowiedzią na najważniejsze kwestie wiary chrześcijańskiej. Omawianie tych tematów von Balthasar zaczyna od oceny świata, aby kolejno przejść do osoby Jezusa Chrystusa, Trójjedynego Boga, Kościoła, sakramentów, wiary-nadziei-miłości, modlitwy-medytacji-mistyki, chrześcijańskiego życia, powołania i różnych stanów w Kościele, kończąc na posłaniu, zaangażowaniu Kościoła w świecie i eschatologii.

Każdy z tematów zawiera mniejszą czy większą ilość wypi-

sów z różnych prac von Speyr, tworząc pewną tematyczną całość. Najwięcej miejsca w antologii zajmuje, oczywiście, część dedykowana osobie Jezusa Chrystusa, a w nim takim tematom, jak: przymierze i jego wypełnienie, wcielenie, dzieciństwo Jezusa Chrystusa, Kazanie na Górze jako centralny temat przepowiadania Jezusa i Jego królestwa. Sporo miejsca zajmuje omówienie przypowieści Chrystusa oraz cudów, jakich dokonywał podczas swojego życia. Niewątpliwie centralnym tematem w chrystologii jest, drogi dla nich oboje, temat Chrystusowego cierpienia. Na trzydziestu stronach von Balthasar notuje rozważania swojej penitentki na temat znaczenia i przeżycia krzyża, obrazów pasji, siedmiu ostatnich słów Jezusa Chrystusa oraz tajemnicy Wielkiej Soboty. W kontekście słów Adrienne możemy dopiero sięgać po Balthasarskie rozważania nad znaczeniem tego szczególnego dnia w misterium Wielkiego Tygodnia.

Omawiana pozycja posiada niezastąpioną wartość dla wszystkich zainteresowanych myślą szwajcarskiej mistyczki oraz jej spowiednika – H. U. von Balthasara. Lektura jej biblijnych komentarzy musi koniecznie zostać poszerzona o ten szczególnie zbiór teologicznych tematów, które rzucają właściwe i pełne światło

na całość jej teologicznego wysiłku i na ciągłą aktualność jej twórczości. Inną wartością niniejszej pozycji jest jej niewątpliwa lekkość. Nie można tego powiedzieć o wszystkich jej pracach. Tutaj jednak, ponieważ zamieszczone zostały jedynie małe fragmenty z jej pism, pisanych w różnym czasie i w różnym stylu, spotykamy się z pewną łatwością odbioru i interpretacji jej myśli. Tej interpretacji dokonał już sam autor poprzez dobór i umieszczenie obok siebie różnych cytatów, ułatwiając tym bardziej naszą lekturę.

Jednym z braków jest niewątpliwie pominięcie indeksu tematycznego, którego obecność pozwoliłaby jeszcze lepiej, tzn. łatwiej i szybciej sięgnąć do tematów szczególnie nas interesujących w danej chwili, bez konieczności czytania dłuższych fragmentów.

Dla każdego, kto zechce za-
przyjaźnić się na poważnie z du-

chową myślą von Speyr lektura „*Kostet und seht*” będzie niezmiernie cenna i ważna. Z całą pewnością posłuży ona za wprowadzenie do całości jej intelektualnego dziedzictwa, a przecież jest to rzecz bardzo ważna – widzenie całości przed elementami pojedynczymi. Wielokrotnie przypominał o tym von Balthasar. Chyba dlatego wyszedł naprzeciw potencjalnego czytelnika ofiarując mu, niejako w pigułce, „całość” myśli von Speyr.

Na zakończenie pozostaje mi tylko wyrazić małe życzenie, które kieruję do polskich wydawców teologicznych pozycji: podejmijcie się zadania przełożenia na język polski niniejszej pozycji! Piękna antologia tekstów o charakterze mistycznym, teologicznym, egzegetycznym, filozoficznym itd. może bardzo wzbogacić duchowo polskiego czytelnika i czytelniczkę.

Zdzisław J. Kijas OFMConv